

2019

Toetsing Wet Natuurbescherming Gemeente Smallingerland Ontwikkelingen Vrijburgh te Drachten

COLOFON

BUREAU FAUNAX
Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk
0513-435024
info@faunax.nl
www.faunax.nl
Lid van Netwerk Groene Bureaus

Toetsing Wet Natuurbescherming Gemeente Smallingerland Ontwikkelingen Vrijburgh te Drachten

Gorredijk, augustus 2019

In opdracht van:
Gemeente Smallingerland

Uitvoering:
Bureau FaunaX

Veldwerk en rapportage:
Dhr. **R. Fokker**

Autorisatie:
Dhr. **E.P. de Boer**

Foto's voorpagina:
Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX (2019). Toetsing Wet Natuurbescherming Gemeente Smallingerland/ Ontwikkelingen Vrijburgh te Drachten. Rapport 19138. Bureau FaunaX, Gorredijk.

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	2
1.3	Onderzoeksopzet	2
1.4	Karakteristiek plangebieden en planvoornemen.....	3
2	RESULTATEN QUICKSCAN	4
2.1	Flora.....	4
2.2	Vogels	4
2.2.1	Jaarrond beschermde vogelnesten	4
2.2.2	Overige (broed)vogelsoorten.....	6
2.3	Zoogdieren	6
2.3.1	Vleermuizen	6
2.3.2	Overige zoogdieren.....	8
2.4	Vissen	9
2.5	Amfibieën, reptielen & ongewervelden.....	10
2.6	Gebiedsbescherming.....	11
2.7	Houtopstanden	11
2.8	Vrijblijvende aanbeveling kruiden-, en bloemenrijkdom	11
2.8.1	Biodiversiteit & duurzaam wonen	12
3	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	1
3.1	Overzicht beschermde soorten	1
3.2	Effectbespreking en aanbevelingen.....	1
3.2.1	Algemene broedvogels	1
3.2.2	Jaarrond beschermde nesten roofvogels	1
3.2.3	Waterspitsmuis	2
3.2.4	Vleermuizen	2
3.2.5	Grote modderkruiper	2
3.2.6	Zorgplicht	2
3.3	Overzicht vervolgstappen.....	3
4	LITERATUUR EN BRONNEN.....	4
	BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING	- 1 -
	Wnb Soortbescherming.....	- 1 -
	Vogels en verstoring	- 1 -
	Vrijgestelde soorten provincie Fryslân.....	- 1 -
	Voorwaarden vrijstellingen	- 2 -
	Zorgplicht art 1.11 Wnb.....	- 3 -

Wnb Gebiedsbescherming	- 3 -
Natura 2000-gebieden	- 3 -
Wnb Houtopstanden	- 3 -
NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur	- 4 -

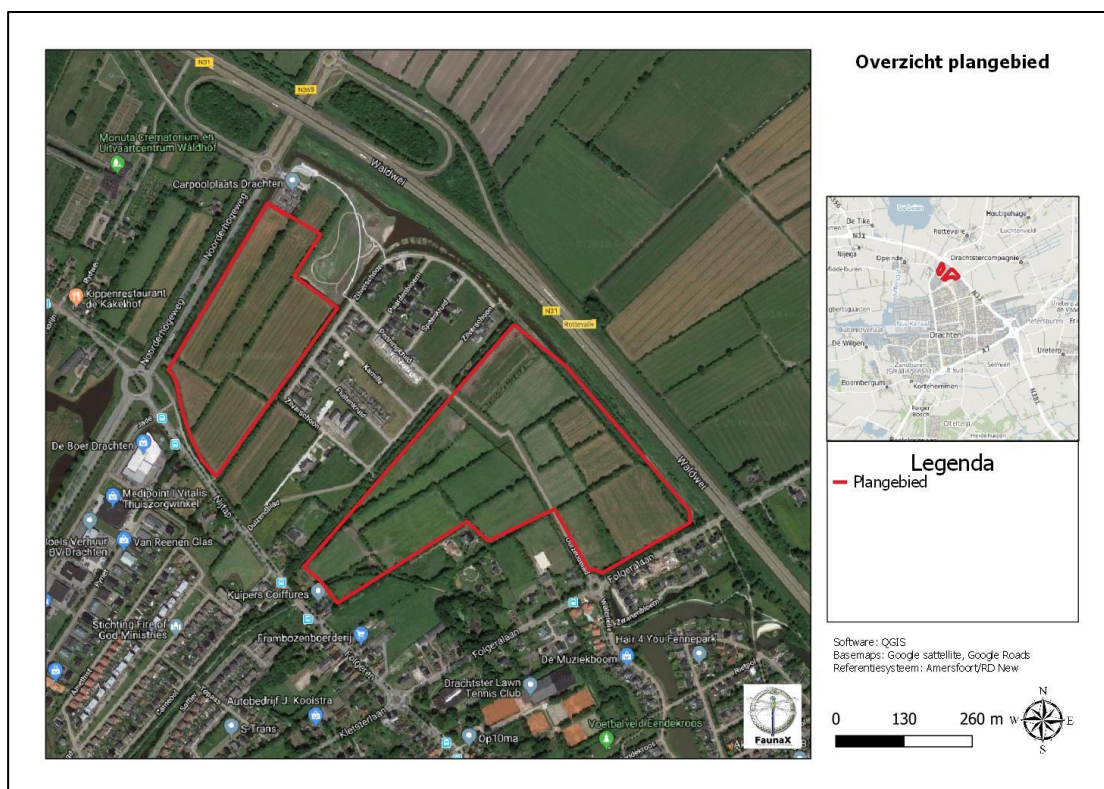
1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Men is voornemens een locatie-onderzoek voor de scholenbundeling Drachten uit te voeren in de leisurestrook te Vrijburgh, waarbij een meer oostelijk gelegen gebied ook in beeld is. Tevens is men voornemens in dit oostelijk gelegen gedeelte nieuwe woningen te realiseren.

Ruimtelijke plannen dienen te worden beoordeeld op uitvoerbaarheid, onder meer in relatie tot de natuurwetgeving. Voor meer informatie over de Wet natuurbescherming en de handelwijze wordt verwezen naar Bijlage I.

Zo dient te worden onderzocht of als gevolg van de uitvoering van het plan sprake is van effecten op wettelijk beschermde soorten flora en fauna en/of natuurgebieden (Natura 2000), alsook in het kader van houtopstanden. Om hierin inzicht te krijgen wordt in eerste instantie een ecologische quickscan uitgevoerd. Bij dit onderzoek wordt een inschatting gemaakt van de (mogelijk) binnen de invloedssfeer van het project aanwezige beschermde natuurwaarden en de effecten van de voorgenumen plannen op deze waarden.

Figuur 1.1. Het plangebied te Vrijburgh, Drachten (Bron: Gemeente Smallingerland).

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen binnen het plangebied (biotopen van) onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten voor?
2. Komen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde natuurgebieden voor?
3. Wat zijn de mogelijke effecten van de werkzaamheden op deze beschermde natuurwaarden en -gebieden, zowel tijdens de realisatie als na afloop hiervan?
4. Voor welke soorten en hun leefgebied wordt de wet mogelijk overtreden en in hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
5. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkomen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 4.

1.3 Onderzoeksopzet

Soorten

In opdracht van Gemeente Smallingerland heeft Bureau FaunaX het planvoornemen door middel van een ecologische quickscan getoetst aan de natuurwetgeving. Deze quickscan heeft bestaan uit een bureaustudie en een veldbezoek gebaseerd op ecologisch inzicht (*expert judgement*). Een ecologische quickscan of beoordeling is meestal de eerste stap van ecologisch onderzoek en is bedoeld om een inschatting te maken van de mogelijke effecten op eventueel aanwezige beschermde flora en fauna en/of natuurgebieden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het veldonderzoek voor deze quickscan is uitgevoerd op vrijdag 2 augustus 2019 en vond plaats onder zomerse weersomstandigheden (18C, windkracht 3, vrijwel geheel bewolkt). Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied, waarbij is gelet op de aanwezigheid van (of sporen van) beschermde soorten en op de eventuele aanwezigheid van geschikt leefgebied van deze soorten.

Gebieden - Natura 2000

Behalve dat onderzocht wordt welke soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen voorkomen, wordt ook gecontroleerd of er sprake kan zijn van negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt middels een grove analyse op basis van de geplande werkzaamheden en de relevante afstand tot de meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden.

Houtopstanden

Onder de Wet natuurbescherming worden ook houtopstanden beschermd. Er wordt gecontroleerd in welke mate er sprake is van kap en of hier een meld- en/of herplantplicht aan de orde kan zijn.

Overige gebiedsbescherming

Naast de Wet natuurbescherming zijn er nog meer regelgevingen die ingaan op het beschermen van de natuur in Nederland. Dit zijn veelal provinciale stukken, al dan niet als uitvoeringsorgaan vanuit rijksbeleid. Het gaat hierbij om regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur, ganzengedooggebieden en weidevogelgebieden. Deze toetsing stipt kort aan of er sprake kan zijn van een conflict tussen de provinciale regelgevingen en het geplande initiatief.

1.4 Karakteristiek plangebieden en planvoornemen

De twee plangebieden liggen aan de noordelijke rand, net binnen de bebouwde kom van Drachten en bestaan uit weilanden, houtwallen, afwateringsgreppels en sloten. De twee plangebieden zijn gescheiden door bebouwing. Het noordwestelijke deel was ten tijde van het veldbezoek geheel toegankelijk. Het zuid-oostelijke deel was niet geheel toegankelijk en het merendeel van de grasvelden werd begraasd door paarden. De omgeving van de plangebieden wordt gekenmerkt door de bebouwde kom van Drachten en extensief agrarisch gebied doorkruist met sloten en houtwallen.

Het planvoornemen bestaat uit het uitvoeren van een locatieonderzoek voor de scholenbundeling Drachten in het noordwestelijke plangebied waarbij het zuidoostelijke plangebied ook in beeld is, evenals het realiseren van nieuwbouw woningen in het zuid-oostelijke plangebied.

Figuur 1.2. Impressie van de plangebieden.

2 RESULTATEN QUICKSCAN

2.1 Flora

De vegetatie van de plangebieden wordt voornamelijk gevormd door de grasvelden, de houtwallen en oevervegetatie langs de sloten. In de plangebieden zijn soorten aangetroffen als Engels raaigras, rode klaver, smalle weegbree, ridderzuring, grote brandnetel, fluitekruid en scherpe boterbloem. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen, noch is het geschikte biotoop hiervoor aanwezig. De onder de Wnb beschermde plantensoorten stellen veelal kritische eisen aan hun standplaatsen. Aan deze eisen wordt binnen de plangebieden niet voldaan.

- De aanwezigheid van beschermde plantensoorten kan uitgesloten worden op basis van habitateigenschappen.

Figuur 2.1. Impressie van de flora in het plangebied met v.l.b.n.r.o.: rode klaver, weegbree, ridderzuring en grote brandnetel.

2.2 Vogels

2.2.1 Jaarrond beschermde vogelnesten

Nesten van vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn bevinden zich over het algemeen in volgroeide bomen en/of bossen, zoals ooievaarsnesten of horsten van roofvogels. Vaak worden oude kraaien- of eksternesten gebruikt door roofvogels en uilen.

De bomen in het plangebied zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde vogelnesten. In het noordwestelijke plangebied werd een oud eksternest aangetroffen, waar een buizerd roepend vanaf vloog bij benadering (figuur 2.2). Op deze exacte locatie is een eerdere waarneming van de soort bekend, evenals andere waarnemingen in de omgeving (figuur 2.3)(bron: NDFF). Derhalve kan niet op voorhand worden uitgesloten dat dit nest een broedlocatie vormt voor de buizerd. De bomen in het zuidoostelijke gedeelte konden niet geheel gecontroleerd worden doordat maar een klein gedeelte van de bomen op toegankelijk terrein stonden, en niet alle bomen goed zichtbaar waren vanaf toegankelijke terreinen. Van de buizerd is bekend dat deze soort tot 3 horsten binnen een territorium heeft welke afwisselend gebruikt kunnen worden als broedplaats. Hierdoor kan het niet op voorhand worden uitgesloten dat er jaarrond beschermde vogelnesten in de bomen in het zuidoostelijke gedeelte aanwezig zijn.

Het plangebied is tevens gecontroleerd op jaarrond beschermde nestlocaties van vogels die in gebouwen of andere kunstmatige bouwwerken tot broeden komen. Echter, binnen het plangebied zijn geen gebouwen of andere kunstmatige bouwwerken aanwezig. Het voorkomen van in gebouwen broedende vogelsoorten binnen het plangebied kan derhalve op voorhand worden uitgesloten.

Figuur 2.2. Een aangetroffen eksternest waar bij benadering een buizerd van weg vloog.

Figuur 2.3. Waarnemingen van de buizerd binnen en vlak buiten de plangebieden. De rood omringde waarneming is tevens de locatie waar ten tijde van het veldbezoek een buizerd werd waargenomen (bron: NDFP).

- Het voorkomen van jaarrond beschermde boomnesten in de houtwallen binnen de plangebieden kan niet op voorhand worden uitgesloten.

2.2.2 Overige (broed)vogelsoorten

Naast de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten zijn de plangebieden ook beoordeeld op waarden voor broedvogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. De nesten van deze soorten zijn uitsluitend beschermd tijdens het broedproces. De plangebieden bieden mogelijkheden voor diverse soorten broedvogels. Zo kunnen soorten als merel en roodborst in de houtwallen en de aanwezige struiken tussen de bomen tot broeden komen, en kunnen soorten als de wilde eend en de meerkoet tot broeden komen in de oevervegetatie van de sloten.

- Binnen en vlak buiten het plangebied kunnen vogels tot broeden komen waarvan de nesten geen jaarronde bescherming genieten, maar wel beschermd zijn tijdens het broedseizoen.

2.3 Zoogdieren

2.3.1 Vleermuizen

Vleermuizen verblijven in Nederland over het algemeen in bomen, in gebouwen of in andere kunstmatige bouwwerken. Echter, binnen de plangebieden komen geen gebouwen of andere kunstmatige bouwwerken voor. Derhalve kan het voorkomen van negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen of andere kunstmatige bouwwerken op voorhand worden uitgesloten. Hiernaast zijn de bomen binnen de plangebieden gecontroleerd op boomholten welke kunnen functioneren als vleermuis verblijfplaatsen. In de bomen in de delen van de plangebieden welke geheel toegankelijk zijn, zijn geen boomholten aangetroffen welke verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten kunnen vormen.

Echter, een gedeelte van het zuidoostelijke plangebied was niet geheel toegankelijk, en de bomen binnen dit plangebied waren op afstand niet voldoende zichtbaar om de aanwezigheid van geschikte boomholten vast te stellen, dan wel uit te sluiten. In de ruime omgeving is tevens een waarneming bekend van een boombewonende vleermuissoort (figuur 2.4)(bron: NDFD). Dit betreft de watervleermuis. Daarnaast kunnen gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis gebruik maken van boomholten.

Figuur 2.4. Waarneming van de soort watervleermuis (blauw) op relatief grote afstand van de plangebieden (rood) (bron: NDFD).

Naast verblijfplaatsen van vleermuizen, kunnen ook vliegroutes en/of foerageergebieden van vleermuizen een beschermde status hebben als deze van essentieel belang zijn voor het in stand houden van een verblijfplaats. Als vliegroute worden, afhankelijk van de soort, waterlichamen, bosranden, bomenlanen, houtwallen of gebouwen gebruikt. Het is niet duidelijk of bij het realiseren van de nieuwe woningen de aanwezige houtwallen verwijderd worden. Wanneer dit het geval is gaan er potentiële vliegroutes verloren. Door de aanwezigheid van deze houtwallen vormen de weilanden binnen de plangebieden mogelijk functionele foerageergebieden. Wanneer deze houtwallen verwijderd worden kunnen er hierdoor mogelijk ook foerageergebieden verloren gaan.

- De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in de bomen binnen het zuidoostelijke plangebied in de houtwallen kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.
- Tevens kunnen negatieve effecten op essentiële foerageergebieden en/of vliegroutes binnen de plangebieden niet op voorhand worden uitgesloten.

2.3.2 Overige zoogdieren

Het voorkomen van verblijfplaatsen van overige beschermde soorten zoogdieren, zoals de otter kan op voorhand worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens (bron: NDFD) en habitateigenschappen. Uitzonderingen hierop worden gevormd door de waterspitsmuis en de boommarter. De waterspitsmuis verblijft in snel stromende tot stilstaande wateren met voldoende oevervegetatie. In de sloten binnen het plangebied is voldoende geschikt habitat (oevervegetatie, voedsel) aanwezig voor deze soort. Hiernaast zijn er van de soort enkele waarnemingen bekend in de omgeving van de plangebieden (figuur 2.5). Doordat deze soort schuw is voor mensen, kunnen negatieve effecten als gevolg van nieuwbouw en het eventuele aanpassen van de sloten binnen de plangebieden niet op voorhand worden uitgesloten.

Figuur 2.5. Waarneming van de soort waterspitsmuis (blauw) in de omgeving van de plangebieden (rood) (bron: NDFD).

Hiernaast is er op relatief kleine afstand van het plangebied een waarneming van de boommarter bekend (figuur 2.6). Echter, binnen de toegankelijke delen van het plangebied zijn geen geschikte boomholten aangetroffen welke als verblijfplaats van deze soort kunnen functioneren. Hiernaast staat deze soort er om bekend in bosgebieden te verblijven. De houtwallen binnen de plangebieden voldoen niet aan deze eis. Het voorkomen van een verblijfplaats van de boommarter binnen het plangebied wordt derhalve dusdanig onwaarschijnlijk geacht dat het uitvoeren van nader onderzoek onzes inziens niet reëel is.

Figuur 2.6. Waarneming van de soort boomarter (blauw) in de omgeving van de plangebieden (rood) (bron: NDFP).

Binnen de plangebieden kunnen tevens lichter beschermde (vrijgestelde) zoogdiersoorten voorkomen, zoals de veldmuis. Hoewel deze soorten voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld binnen de provincie Fryslân, dient men zich wel te houden aan de voor deze soorten geldende zorgplicht.

- Het voorkomen van leefgebied van de waterspitsmuis binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten.
- Het voorkomen van de boomarter binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.
- In het plangebied komen naar alle waarschijnlijkheid enkele lichter beschermde zoogdiersoorten zoals de bunzing, wezel of bosmuis voor. Voor deze soorten geldt een provinciale vrijstelling in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen, maar geldt wel de zorgplicht (zie Bijlage I).

2.4 Vissen

Binnen Nederland komt een groep zoetwatervissen voor welke bescherming genieten. De enige soort uit deze groep die redelijkerwijs in het plangebied voor kan komen is de grote modderkruiper. Deze soort komt voor in sloten met een goed ontwikkelde sliblaag. Overgangsgebieden tussen zand, veen en kleigrond waar kwel (ijzerrijk grondwater) uit de bodem treedt vormen vaak leefgebieden voor deze soort. Drachten en de directe omgeving hiervan (Drachten-Oost met name) staat bekend als een van deze overgangsgebieden. In de sloten binnen de plangebieden zijn deze karakteristieken (ijzerrijke kwel, roest en ijzervliesbacterie) aanwezig. In de directe omgeving van het plangebied is een enkele waarneming van de soort bekend (figuur 2.7).

Echter, enkele sloten in de plangebieden vormen dusdanig geschikte habitats voor de soort dat het voorkomen hiervan niet op voorhand kan worden uitgesloten. Binnen het plangebied kunnen tevens andere, meer algemene, (vrijgestelde) soorten voorkomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht (Bijlage I).

Figuur 2.7. Waarneming van de soort grote modderkruiper (blauw) in de omgeving van de plangebieden (rood) (bron: NDFF).

- Het voorkomen van leefgebied van de grote modderkruiper binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten.
- Binnen het plangebied kunnen andere, meer algemene, (vrijgestelde) soorten voorkomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht (Bijlage I).

2.5 Amfibieën, reptielen & ongewervelden

Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde amfibieën, reptielen en ongewervelden kan op voorhand worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens (NDFF) en habitateigenschappen. Door de afwezigheid van geschikt voortplantingswater in en buiten het plangebied, is het uitgesloten dat er in het plangebied beschermde amfibieën, mollusken of libellen(larven) voorkomen. Het voorkomen van andere beschermde ongewervelden kan worden uitgesloten, bijvoorbeeld op basis van de afwezigheid van waardplanten van beschermde vlindersoorten. Binnen de plangebieden kunnen andere, meer algemene, (vrijgestelde) soorten voorkomen, zoals de gewone pad. Voor deze soorten dient men zich te houden aan de zorgplicht (Bijlage I).

- Het voorkomen van beschermde soorten uit de overige groepen kan op voorhand worden uitgesloten.
- Binnen de plangebieden kunnen andere, meer algemene, (vrijgestelde) soorten voorkomen, zoals de gewone pad. Voor deze soorten dient men zich te houden aan de zorgplicht (Bijlage I).

2.6 Gebiedsbescherming

Tijdens de bureaustudie zijn geen vormen van gebiedsbescherming naar voren gekomen die betrekking hebben op de plangebieden. De plangebieden vallen niet onder de EHS/NNN of Natura2000 en zijn niet aangewezen als ganzenfoeragegebied of weidevogelgebied. Wel liggen de plangebieden op circa 7 km afstand van het natura2000 gebied Alde Feanen. Één van de habitatsoorten voor dit gebied is de kleine modderkruiper. Vlak buiten de plangebieden zijn meerdere waarnemingen van deze soort bekend (figuur 2.8). Hierdoor kan het voorkomen van deze soort binnen de plangebieden niet op voorhand worden uitgesloten. Echter, de plangebieden bevinden zich op dusdanig grote afstand van het natura2000 gebied Alde Feanen, dat wanneer dit mogelijke leefgebied verloren gaat, negatieve effecten op de instanthoudingsdoelstellingen van het natura2000 gebied alsnog op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Figuur 2.7. Waarnemingen van de kleine modderkruiper (blauw) vlak buiten de plangebieden (rood) (bron: NDDF).

- Voor wat betreft de plangebieden is er geen sprake van gebiedsbescherming.

2.7 Houtopstanden

Als er een houtareaal wordt gekapt van meer dan 10 are (1000 m²) of een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom kan er sprake zijn van een meld- of herplantingsplicht. Onduidelijk is of de houtwallen binnen de plangebieden verwijderd zullen worden. Wanneer dit het geval is, is er waarschijnlijk sprake van een meld- en/of herplantingsplicht. Raadpleeg het gemeentelijk dossier voor meer informatie hierover.

- Er is waarschijnlijk sprake van een meld- en/of herplantingsplicht.

2.8 Vrijblijvende aanbeveling kruiden-, en bloemenrijkdom

Ten tijde van het veldbezoek werd opgemerkt dat de kruiden-, en bloemenrijkdom van de plangebieden, en met name het oostelijke plangebied (zie figuur 2.9), zeer hoog was in vergelijking met de omgeving. Hiernaast leek de voedselrijkheid juist lager dan de omgeving, wat voor grotere variatie in de vegetatie zorgt. In figuur 2.8 worden enkele voorbeelden van deze kruiden-, en bloemenrijkdom en relatieve voedselarmoede afgebeeld.

Ten tijde van het veldbezoek werd tevens opgemerkt dat er een vorm van ecologische verbinding is aangelegd tussen de twee plangebieden ten noorden van de twee gebieden. Als uitbreiding hiervan wordt geadviseerd om delen van het oostelijke plangebied te preserven om zo de biodiversiteit binnen deze gebieden in stand te houden. Op deze manier kan het gebied als biodiversiteitshotspot functioneren in de omgeving. Gelet op de ecologische verbinding die al bestaat, en op de benaming van de straten van het reeds bebouwde gebied (welke veelal naar kruiden zijn vernoemd), kan het intact laten van enkele delen van het plangebied deze ecologische bedoelingen accentueren en ten goede komen. In figuur 2.9 wordt het perceel met de meest opvallend kruiden- en bloemenrijkdom op kaart weergegeven.

2.8.1 Biodiversiteit & duurzaam wonen

Wij willen u er graag op attenderen dat ons bureau, naast advisering natuurwetgeving, ook een tweede tak www.biodiversum.nl bezit, waarin we onze opdrachtgevers adviseren op het gebied van verhoging van de biodiversiteit. Met name voor de steeds zeldzamer wordende bloembezoekende insecten, zoals wilde bijen en dagvlinders, liggen in beide plangebieden prachtige mogelijkheden (denk bijvoorbeeld aan een inrichting met libellenvijvers, bijenwanden, nectarkroegen etc.). Er liggen unieke kansen voor de combinatie natuur, educatie en wonen, waarover we graag eens met u van gedachten wisselen...

Biodiversum kan het traject volledig begeleiden; van ecologische ontwerpsets, inrichtingsplan, beheerplan tot uitvoering en het volgen van de ontwikkelingen door monitoring van de biodiversiteit.

Figuur 2.8. Opvallende bloemen-, en kruidenrijkdom in het oostelijk gelegen plangebied.

Figuur 2.9. De locatie van het gebied met de meest verhoogde kruiden-, en bloemenrijkdom (blauw) binnen het oostelijk gelegen plangebied (rood).

3 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

3.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, hollen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn alleen die soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus, en waarop eventueel in de toekomst geplande werkzaamheden van negatieve invloed kunnen zijn.

Tabel 3.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	Art. 3.1	Art. 3.5	Art. 3.10	Vrijgesteld	Advies
Vogels	Algemene broedvogels	Mogelijk	X				Werken buiten broedseizoen. Anders → Broedvogelcheck
Vogels	Roofvogels	Mogelijk	X				Nader onderzoek
Zoogdieren	Waterspitsmuis	Mogelijk			X		Nader onderzoek
Zoogdieren	Vleermuizen	Mogelijk		X			Boomholtencheck zuidoostelijk plangebied en/of Nader onderzoek . Functionaliteitsbeoordeling foerageergebied.
Vissen	Grote modderkruiper	Mogelijk			X		Werkzaamheden aan sloten voorkomen. Anders → Nader onderzoek
Divers	Divers	Ja				X	Zorgplicht

3.2 Effectbespreking en aanbevelingen

Het project kan naar ons inzien doorgang vinden binnen de kader van de Wet natuurbescherming, mits men zich houdt aan de hieronder volgende aanbevelingen.

3.2.1 Algemene broedvogels

Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen vogels tot broeden komen waarvan de nesten alleen tijdens de broedtijd beschermd zijn. We adviseren daarom om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Voor het broedseizoen wordt over het algemeen de periode van 15 maart-15 juli aangehouden. Afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden kunnen soorten echter eerder of later in het jaar tot broeden komen. Wat van belang is, is of er sprake is van een broedgeval. Zo ja, dan is deze altijd beschermd. Eventueel kan voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcheck worden uitgevoerd, zodat in delen van het plangebied waar geen verstoring op kan treden reeds tijdens het broedseizoen kan worden gewerkt.

3.2.2 Jaarrond beschermde nesten roofvogels

Het vóórkomen van een broedlocatie van buizerd, ransuil, boomvalk of sperwer binnen de plangebieden kan niet op voorhand worden uitgesloten. Om het voorkomen van broedplaatsen van deze soorten binnen de plangebieden vast te stellen, dan wel uit te sluiten wordt nader onderzoek geadviseerd. Dit onderzoek dient plaats te vinden aan de hand van twee veldbezoeken (conform datumgrenzen SOVON in de periode tussen maart tot en met 15 mei). Wanneer er broedlocaties van voornoemde soorten binnen de plangebieden worden aangetroffen dient er voor deze soort(en) een ontheffing te worden aangevraagd.

3.2.3 *Waterspitsmuis*

Het voorkomen van de waterspitsmuis binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten. Om het voorkomen van deze soort binnen de plangebieden vast te stellen, dan wel uit te sluiten wordt nader onderzoek geadviseerd. Dit kan plaatsvinden doormiddel van een eDNA onderzoek, waarbij verspreid over de plangebieden watermonsters worden verzameld om deze te testen op achterblijvend genetisch materiaal. Wanneer dit wordt aangetroffen dient er voor deze soort een ontheffing te worden aangevraagd.

3.2.4 *Vleermuizen*

Ten tijde van het veldbezoek kon niet worden uitgesloten dat er boomholten aanwezig zijn in het zuidoostelijke plangebied doordat dit gebied niet geheel toegankelijk was. Om de aanwezigheid van deze boomholten aan te tonen, dan wel uit te sluiten, wordt geadviseerd een boomholtencheck uit te voeren. Nadat de eigenaar(s) van het land dat nu afgesloten was en door vee begraasd werd toestemming geven, kan gezocht worden naar boomholten in de bomen binnen dit gedeelte. Wanneer geschikte boomholten worden aangetroffen of wanneer het niet wenselijk is om een boomholtencheck uit te voeren wordt nader onderzoek geadviseerd. Dit dient te gebeuren middels een onderzoek dat plaatsvindt aan de hand van vier veldbezoeken, verdeeld over twee bezoeken in de kraamtijd (15 mei-15 juli) en twee bezoeken in de paartijd (15 augustus-1 oktober). De onderzoeksmethodiek is vastgelegd in het Vleermuisprotocol, opgesteld door het ministerie van EZ, Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Wanneer er verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen dient er voor de desbetreffende soort(en) een ontheffing te worden aangevraagd.

Tevens kan niet worden uitgesloten dat de plangebieden essentiële foerageergebieden voor vleermuizen vormen. We adviseren dit te onderzoeken aan de hand van een functionaliteitsbeoordeling. Dit kan gebeuren aan de hand van een onderzoek dat plaatsvindt d.m.v. twee veldbezoeken in de kraamtijd (15 mei-15 juli) en kan gelijktijdig gebeuren met het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen binnen de plangebieden. Tijdens dit onderzoek wordt gekeken naar de mate waarin vleermuizen gebruik maken van de plangebieden als foerageergebieden. Wanneer een hoog aantal individuen gebruik maakt van de gebieden, dragen deze een hogere essentie dan wanneer dit om een klein aantal gaat.

3.2.5 *Grote modderkruiper*

Het voorkomen van leefgebied van de grote modderkruiper binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten. Wanneer er werkzaamheden aan de sloten binnen de plangebieden plaatsvinden, kan dit potentiële leefgebied van de soort hier negatieve effecten van ondervinden. Wanneer dit het geval is, wordt nader onderzoek geadviseerd. Dit kan plaatsvinden doormiddel van een eDNA onderzoek, waarbij verspreid over het plangebied watermonsters worden verzameld om deze te testen op achterblijvend genetisch materiaal. Dit kan gelijktijdig gebeuren met het eDNA onderzoek voor de waterspitsmuis. Wanneer er genetisch materiaal van de grote modderkruiper binnen de plangebieden wordt aangetroffen, dient er voor deze soort een ontheffing te worden aangevraagd.

3.2.6 *Zorgplicht*

Er kunnen enkele meer algemene soorten voorkomen in de plangebieden waarvoor een vrijstelling geldt in geval van schade aan deze soorten (bv steenmarter, veldmuis). Op deze soorten is wel de zorgplicht van toepassing. Deze kan tot uiting worden gebracht door zo te werken dat dieren de kans krijgen om te vluchten naar habitat buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden of dieren (zoals vrijgestelde amfibieën) naar een dergelijke habitat te verplaatsen. Voor de voorwaarden waaraan vrijstellingen moeten voldoen wordt verwezen naar Bijlage I.

3.3 Overzicht vervolgstappen

Het planvoornemen kan zonder bezwaren doorgang vinden binnen de kaders van de vigerende natuurwetgeving, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- **Broedvogels:** Werken buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart-15 juli). Is dit niet mogelijk? → dan voor aanvang werkzaamheden broedvogelcheck uit laten voeren.
- **Jaarrond beschermde boomnesten:** Nader onderzoek.
- **Waterspitsmuis:** Nader onderzoek.
- **Vleermuizen:** Boomholtencheck zuidoostelijk plangebied. Wanneer boomholten worden aangetroffen of wanneer een boomholtencheck niet wenselijk is, dan → nader onderzoek. Tevens functionaliteitsbeoordeling foerageergebied.
- **Grote modderkruiper:** Werkzaamheden of andere invloeden (toekomstige afvoer woningbouw, waterhuishouding, veranderd peilbeheer bv.) aan de sloten binnen de plangebieden voorkomen. Is dit niet mogelijk? → nader onderzoek.
- **Licht beschermde en vrijgestelde soorten:** Naleven van de zorgplicht.

4 LITERATUUR EN BRONNEN

Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Natuur van Nederland 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Bronnen internet

Kaarten provinciale natuurbeheerplannen Bij12

<https://flamingo.bij12.nl/pnl-viewer/app/PNLNatuurbeheerplan>

Kennisdocument Huismus Bij12

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.o.pdf>

Kennisdocument gierzwaluw Bij12

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.o.pdf>

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>

Planologische Ecologische Hoofdstructuur kaart provincie Fryslân

<http://fryslan.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=eb4e12aa6eea4591af7cof48ef6def54&extent=120990,533762,221778,617075,28992>

Ravon

<http://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie>

Sovon

<https://www.sovon.nl/nl>

Verspreidingsatlas planten FLORON

<http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Zoogdiervereniging

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING

De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in drie delen: soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.

Wnb Soortbescherming

De Wet natuurbescherming draagt onder andere zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat de gunstige staat van instandhouding van alle in het wild levende dier- en plantensoorten zal blijven gewaarborgd.

De Wet natuurbescherming verdeelt beschermde soorten in twee groepen, de Europees beschermde soorten en de nationaal beschermde soorten. De eerste groep bestaat uit strikt beschermde soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin wordt aangegeven welke diersoorten en welke typen natuurgebieden door de lidstaten dienen te worden beschermd. In de tweede categorie staan de overige (nationaal) beschermde soorten (art. 3.10). Binnen de Wet natuurbescherming vullen Europese en nationale wetgeving elkaar aan. De Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) genieten een iets zwaardere bescherming dan de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Zo geldt voor de nationale soorten geen verbod op het verstoren, iets wat wel het geval is bij de Habitatrichtlijnsoorten. Ook zijn de belangen waaronder ontheffing aangevraagd mag worden, voor de nationaal beschermde soorten uitgebreider dan voor de habitatrichtlijnsoorten.

Vogels en verstoring

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat het verboden is om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden om vogels opzettelijk te storen. Dit is echter niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Dit kan dus ook tijdens het broedseizoen het geval zijn, als kan worden aangetoond of beargumenteerd dat de verstoring geen negatieve effecten heeft op (de kansen van) het broedsucces. Of dit van toepassing is hangt af van meerdere factoren, zoals de biologie van een soort, de fase van de broedtijd waarin het broedpaar zich op dat moment bevindt (zoals balts, nestbouw, eieren of jongen) en de mate van verstoring. Een ter zake kundige ecooloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als wezenlijke verstoring. In aanvulling op bovenstaande wordt er door de provincies een lijst met vogelsoorten gehanteerd, waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en vogels met *mogelijk* jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Vrijgestelde soorten provincie Fryslân

Hoewel de Wet natuurbescherming een nationale wet is, kunnen de provincies (als de bevoegde gezagen) soorten aanwijzen die vrijgesteld kunnen worden van de beschermde status, als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de via de Verordening Wet natuurbescherming door de provincie Fryslân vrijgestelde soorten (zoogdieren en amfibieën). De verordening van de Provinciale Staten van Fryslân is te vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-6515.html>.

Tabel 1. Vrijgestelde soorten Verordening Wet natuurbescherming provincie Fryslân.

<i>Zoogdieren</i>	<i>Amfibieën</i>
Aardmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Bruine kikker
Bunzing	Gewone pad
Dwergmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Meerkikker
Egel	
Gewone bosspitsmuis	
Haas	
Hermelijn	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Rosse woelmuis	
Steenmarter	
Tweekleurige bosspitsmuis	
Veldmuis	
Vos	
Wezel	
Woelrat	

Voorwaarden vrijstellingen

Zoals gezegd zijn de vrijstellingen onder het bevoegd gezag van de provincie Fryslân, en zijn hiermee geen onderdeel van de Wet natuurbescherming zelf. De provincie heeft de soorten zoals die genoemd zijn in bovenstaande tabel niet zonder meer vrijgesteld, hier zijn voorwaarden aan verbonden. Ten eerste is het van belang dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Ten tweede gelden de vrijstellingen niet in alle situaties. Deze zijn alleen van toepassing als de geplande werkzaamheden onder één van de volgende noemers vallen:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- c. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- d. in het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Ten derde is een aantal specifieke voorwaarden opgesteld (Bijlage I van de Verordening). Hierbij geldt dat indien sprake is van vangen of doden, alleen gebruik mag worden gemaakt van de in de verordening genoemde middelen en methoden. Dit is vooral van toepassing bij de vrijgestelde zoogdieren. Indien deze in winterslaap zijn en ze worden gevangen, dan moet alles er aan gedaan worden om ervoor te zorgen dat de overlevingskansen niet worden verminderd als gevolg van het vangen en verplaatsen. Voor amfibieën is het belangrijk te vernemen dat indien deze in winterslaap zijn, het niet is toegestaan ze te vangen (en verplaatsen).

Indien bovengenoemde soorten voorkomen binnen een plangebied, is een ontheffing voor deze soort dus niet nodig.

Zorgplicht art 1.11 Wnb

Echter, dit is niet nodig omdat nog steeds een inspanning wordt geleverd om deze soorten zo min mogelijk schade te doen, zoals is omschreven in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, meer algemeen bekend als de zorgplicht. Hoewel overtredingen niet strafbaar zijn gesteld, kan het uitvoeren van de zorgplicht wel worden gehandhaafd door toepassing van een bestuursdwang. Dat betekent dat de uitvoerende gedwongen kan worden herstelacties uit te voeren.

Wnb Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) en Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor, of verband houden met, het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden (Vogel- en/of Habitatrictlijngebieden) en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen vanuit de Wet natuurbescherming getoetst te worden. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering (mogelijk) negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is aangewezen.

Wnb Houtopstanden

De Boswet is in 2015 gewijzigd en per 1 januari 2017 opgenomen in de nieuwe Wet Natuurbescherming. Die wet zal op den duur weer (beleidsneutraal) in de Omgevingswet opgenomen worden. De, voor gemeenten, belangrijkste wijziging van de wet is de beperking in het stellen van regels ten aanzien van houtopstanden buiten de begrenzing zoals aangegeven op de kaart Begrenzing Bebouwde kom Boswet. Dit heeft effect op o.a. gemeentelijk kapbeleid. De provincie heeft, als bevoegd gezag, een provinciale verordening opgesteld voor de uitvoering van de Wet Natuurbescherming. Dat is in overleg met de Friese gemeenten gedaan.

De APV, afd. 3 Het bewaren van houtopstanden, oftewel de kapverordening, vormt de basis voor het nader uitgewerkte kapbeleid. Tevens zijn in de APV regels opgenomen ten aanzien van de Bomenlijst.

De bescherming van arealen bos en houtopstanden valt dus onder de Wnb, mochten deze groter zijn dan 10 are (1000 m²) of bestaan uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom. De gemeente hanteert soms voor 'buiten de bebouwde kom' een andere begrenzing dan voor de Weg- en verkeerswet. Bij twijfel kan hierover bij de gemeente informatie worden aangevraagd. Als de houtopstand groter dan 10 are is of bestaat uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom, dan is er een meld- en herplantingsplicht van hetzelfde areaal bos binnen drie jaar na het kappen hiervan. Niet alle boomsoorten vallen onder deze wetgeving. Populieren, wilgen, essen of elzen die zijn bedoeld voor de productie als biomassa zijn uitgezonderd, indien tenminste een keer per tien jaar wordt geogst, de beplanting na 1 januari 2013 is aangelegd en aan een aantal beplantingseisen is voldaan. Ook kerstbomen die niet ouder zijn dan twintig jaar, kweekgoed, fruitbomen en windschermen om boomgaarden zijn uitgezonderd.

NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur

Strikt genomen valt de EHS/NNN niet onder de Wet natuurbescherming aangezien dit bepaald wordt door de provincies en niet door het Rijk.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. De provincies krijgen echter zelf de gelegenheid om dit naar eigen inzicht zo goed mogelijk aan te wijzen, inrichten en beheren.

Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van het NNN plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.